

Y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol

Dyddiad: 21 Ionawr 2016

Amser: 10:45 -11:45

Teitl: Papur tystiolaeth ar y Gyllideb Ddrafft:
Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth

Cyflwyniad

1. Mae'r papur hwn yn rhoi gwybodaeth ariannol gefndirol i'r Pwyllgor am fy nghynlluniau gwariant fel y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth - mewn perthynas â'r **cyllidebau Diwylliant a Chwaraeon** o fewn fy mhortffolio, fel y'u hamlinellir yn y Gyllideb Ddrafft. Mae Gweinidog yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth yn ymdrin â thwristiaeth yn y Pwyllgor Menter a Busnes ar 14 Ionawr 2015.
2. Mae Atodiad B yn dadansoddi ffigurau'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer Diwylliant a Chwaraeon fesul Cam Gweithredu a fesul Llinell Wariant (BEL) o fewn pob Cam Gweithredu.
3. Mae'r Pwyllgor wedi gofyn am wybodaeth am faterion cyllidebol penodol fel yr amlinellwyd yn yr Atodiad i'r llythyr a anfonwyd ataf yn fy ngwahodd i fynychu sesiwn y Pwyllgor. Mae ymatebion wedi'u cynnwys yn y papur tystiolaeth hwn.

Cefndir a Chrynodeb

4. Ceir trosolwg cryno o ddyraniadau Cyllideb Ddrafft 2016/17 ar gyfer Diwylliant a Chwaraeon yn y tabl isod:

Maes Rhaglen Wariant	Cyllideb Sylfaenol 2015-16 £'000	Newid £'000	Cyllideb Ddrafft 2016-17 £'000
Refeniw:			
Celfyddydau	31,835	(1,500)	30,335
Amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd	36,170	(1,782)	34,388
Chwaraeon a gweithgarwch corfforol	23,891	(1,286)	22,605
Y Cyfryngau a Chyhoeddi	3,526	(374)	3,152
Yr amgylchedd hanesyddol a naturiol	14,686	(1,453)	13,233
CYFANSWM REFENIW	110,108	(6,395)	103,713
Cyfalaf:			
Celfyddydau	355	0	355
Amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd	4,043	(70)	3,973
Chwaraeon a gweithgarwch corfforol	345	0	345
Y Cyfryngau a Chyhoeddi	60	0	60
Yr amgylchedd hanesyddol a naturiol	4,901	0	4,901
CYFANSWM CYFALAF	9,704	(70)	9,634
CYFANSWM CYLLIDEB DEL	119,812	(6,465)	113,347
Gwariant a Reolir yn Flynyddol (Darpariaethau pensiwn)	3,013	0	3,013
CYFANSWM Y GYLLIDEB	122,825	(6,465)	116,360

5. Mae'r unig wahaniaethau rhwng Cyllideb Sylfaenol 2015-16 a Chyllideb Atodol 2015-16 yn ymwneud â chyfalaf. Mae'r manylion wedi'u cynnwys ym mharagraffau 9 i 11 isod:

Blaenoriaethau'r Gyllideb

6. Mae'r portffolio Diwylliant a Chwaraeon yn gwbl ganolog i nod Llywodraeth Cymru i gyfoethogi bywydau unigolion a chymunedau drwy ein diwylliant, treftadaeth a chwaraeon drwy alluogi mwy o bobl i'w mwynhau. Mae'r portffolio yn cyfrannu hefyd tuag at iechyd a gwasanaethau iechyd, twf a swyddi, cyrhaeddiad addysgol, a chefnogi plant, teuluoedd a chymunedau difreintiedig, gan gynnwys yr agenda trechu tlodi.

7. Mae datblygu cynaliadwy yn ganolog i bolisiau Diwylliant a Chwaraeon, gan gydbwysu anghenion byrdymor dybryd a buddiannau hirdymor pobl Cymru. Er enghraifft, mae cynyddu'r niferoedd sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon a gweithgarwch corfforol yn rhan annatod a phwysig o'n hymgyrch fel Llywodraeth i godi lefelau gweithgarwch corfforol yng Nghymru a gwella iechyd a lles y genedl, gan helpu i atal y galw am wasanaethau iechyd rhag cynyddu yn y dyfodol.

Newidiadau i'r Gyllideb - Refeniw

8. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi effaith y gostyngiadau cyllidebol sydd bron yn arian parod ar sefydliadau mewnol ac allanol wrth gymharu Cyllideb Sylfaenol 2015-16 â chynigion Cyllideb Ddrafft 2016-17:

Sefydliad	Cyllideb Sylfaenol 2015-16 £'000	Cyllideb Ddrafft 2016-17 £'000	% y gostyngiad
Refeniw (Bron yn Arian Parod):			
Cyngor Celfyddydau Cymru	31,671	30,171	4.7
Amgueddfa Cymru (Nodyn 1)	21,886	21,003	4.0
Llyfrgell Genedlaethol Cymru	9,721	9,261	4.7
Chwaraeon Cymru	22,373	21,313	4.7
Cadw	8,915	7,712	13.5
Gwasanaethau Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd	2,193	1,754	20.0
Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru	1,712	1,531	10.6
Cyngor Llyfrau Cymru	3,526	3,152	10.6
Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru	650	581	10.6

Nodyn 1: mae'r gostyngiad o 4% i gyllideb yr Amgueddfeydd Cenedlaethol yn adlewyrchu cyllid Buddsoddi i Arbed ychwanegol o £0.154m yn 2016-17 i'w fuddsoddi mewn effeithlonrwydd ynni. Os caiff hwn ei hepgor, mae'r llinell sylfaen yn gostwng 4.7%.

Newidiadau i'r Gyllideb - Cyfalaf

9. Mae cyfanswm y gyllideb gyfalaf, sef £9.634m, £0.070m yn is na'r gyllideb gyfalaf sylfaenol ar gyfer 2015-16. Mae hyn i'w briodoli'n llwyr i ad-daliadau o gyllid Buddsoddi i Arbed sy'n ddyledus gan yr Amgueddfeydd Cenedlaethol a'r Llyfrgell Genedlaethol mewn perthynas â buddsoddiadau mewn effeithlonrwydd ynni.

10. Yn 2015-16, cafwyd dyraniadau un-tro o £5m i Gynllun Benthycy Cyfalaf ar gyfer Cyfleusterau Chwaraeon a Hamdden; a £0.2m i Lyfrgell Genedlaethol Cymru er mwyn creu gofod storio ychwanegol, ynghyd â mwy o ofod swyddfa er mwyn galluogi Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru i adleoli i safle'r Llyfrgell Genedlaethol. Nid yw'r symiau hyn wedi'u cynnwys yn y ffigurau cyfalaf sylfaenol a nodir yn y tabl ym mharagraff 4 uchod.
11. Hefyd, o gymharu â Chyllideb Atodol 2015-16, gwnaed addasiad o £0.500m yng Nghyllideb Ddrafft 2016-17 o'r Cam Gweithredu *Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd* i BEL Cadw yng Ngham Gweithredu *Yr Amgylchedd Hanesyddol a Naturiol*. Mae hyn yn adfer y cyllidebau sylfaenol ar gyfer y ddau Gam Gweithredu hyn yn dilyn trosglwyddiad anghylchol a wnaed yng Nghyllideb 2015-16 er mwyn darparu cyllid ychwanegol ar gyfer rhaglen ailddatblygu Sain Ffagan.

Gwariant a Reolir yn Flynyddol

12. Mae'r cyllidebau Gwariant a Reolir yn Flynyddol yn cefnogi darpariaeth ar gyfer unrhyw daliadau pensiwn y gallai fod angen eu gwneud ar gyfer cynlluniau pensiwn Amgueddfa Cymru a Llyfrgell Genedlaethol Cymru. Mae cyllideb 2016-17 o £3.013m yr un fath â chyllideb 2015-16. Cyllideb nad yw'n arian parod yw hon.

YMATEBION I'R WYBODAETH BENODOL Y GOFYNNODD Y PWYLLGOR AMDANI

13. Mae'r ymatebion i'r wybodaeth benodol y gofynnodd y Pwyllgor amdani fel a ganlyn:

Cyflwyno'r gyllideb

14. Mae copi o Gyllideb Ddrafft 2016-17, wedi'i dadansoddi fesul Llinell Wariant, wedi'i atodi yn Atodiad B.

Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu

15. Wrth baratoi ar gyfer cyfyngiadau ariannol yn y dyfodol, rydym wedi ceisio targedu buddsoddiad er mwyn sicrhau bod ein cynlluniau gwario yn parhau i ganolbwyntio ar ein prif flaenoriaethau, sef: iechyd a gwasanaethau iechyd; twf a swyddi; cyrhaeddiad addysgol; a chefnogi plant, teuluoedd a chymunedau difreintiedig. Bydd hyn yn cynnwys buddsoddiad yn y broses o gyflawni ymrwymadau parhaus y Rhaglen Lywodraethu.
16. Er gwaethaf yr heriau sy'n gysylltiedig ag amseriad hwyr Adolygiad Llywodraeth y DU o Wariant, rydym wedi defnyddio'r broses o gynllunio ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2016-17 fel cyfle i edrych i'r dyfodol

er mwyn targedu buddsoddiad mewn canlyniadau cynaliadwy a mabwysiadu'r pum ffordd allweddol o weithio a nodwyd gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae'r Ddeddf yn rhoi diben cyffredin i gyrff cyhoeddus drwy bennu saith nod llesiant i Gymru, ac mae'r pum ffordd o weithio yn sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn arddel safbwynt hirdymor wrth wneud penderfyniadau; eu bod yn ystyried pa gamau sydd angen eu cymryd er mwyn atal problemau rhag codi yn y dyfodol neu atal problemau presennol rhag gwaethygu; eu bod yn mabwysiadu dull integredig a chydweithredol o wneud penderfyniadau; a'u bod yn cynnwys defnyddwyr yn y gwaith o gynllunio a darparu gwasanaethau.

17. Gellir cyflawni holl ymrwymadau eraill y Rhaglen Lywodraethu gan ddefnyddio'r gyllideb sydd ar gael. Er y bydd pwysau ar gyllidebau, rhaid blaenoriaethu'r gwaith yn unol â'r cyllidebau cyffredinol. Byddwn yn pwysleisio i'r Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru ei bod yn bwysig iddynt roi blaenoriaeth i gyflawni ein hymrwymadau.
18. Rydym yn monitro i ba raddau y cyflawnir ymrwymadau a'u canlyniadau cysylltiedig drwy gydol y flwyddyn. Mae hyn yn cynnwys fy nghyfarfodydd â Chadeiryddion a Phrif Weithredwyr y cyrff a noddir, a'r trafodaethau yn y cyfarfodydd Monitro Chwarterol a gynhelir gyda swyddogion. Cynhelir gwerthusiadau o bryd i'w gilydd ac fel y bo'n briodol er mwyn sicrhau bod y canlyniadau dymunol yn cael eu cyflawni a bod y buddsoddiadau'n darparu gwerth am arian.

Polisiau allweddol

Dyraniadau cyllidebol

19. Mae trafodaethau am gyllidebau yn y dyfodol a goblygiadau unrhyw doriadau cyllidebol yn rhan o'r ddeialog barhaus a gynhelir â Chyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru. Cynhelir trafodaethau gyda swyddogion bob chwarter mewn cyfarfodydd monitro, lle maent yn eitem sefydlog ar yr agenda. Hefyd, rwyf yn trafod materion cyllido a chyllidebol yn ystod fy nghyfarfodydd chwe misol â Chadeiryddion a Phrif Weithredwyr pob corff. Yna, fel rhan o'r penderfyniadau a wneir wrth bennu cyllidebau, caf gynrychiolaethau gan bob un o'r prif Gyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru, drwy fy swyddogion, ar y materion sy'n eu hwynebu a pha effaith y byddai toriadau cyllidebol yn ei chael.

Gweithredu'r Strategaeth Amgylchedd Hanesyddol

20. Mae Strategaeth Amgylchedd Hanesyddol Cymru yn nodi sut mae'r amgylchedd hanesyddol yn cyfrannu at flaenoriaethau Llywodraeth Cymru o ran swyddi a sgiliau, lles economaidd a datblygu cynaliadwy; cyfranogiad cyhoeddus a gwella mynediad; gwella a chefnogi cyrhaeddiad addysgol; trechu tlodi a gwella cyfleoedd bywyd.
21. Mae llawer o gamau gweithredu "mawr" y Strategaeth eisoes wedi'u cyflawni, gan gynnwys y Fframwaith Archaeoleg Gymunedol, Cynllun

Dehongli Treftadaeth Cymru Gyfan, gwelliannau i'r ddarpariaeth Dysgu Gydol Oes, cynnal menter Drysau Agored yn fewnol, a'r Prosiect Twristiaeth Treftadaeth sydd wedi cael £19m gan yr UE, yr amcangyfrifir ei fod wedi creu dros 1,000 o swyddi a chefnogi bron 300 o swyddi adeiladu, yn ogystal â chyflwyno £19m ychwanegol i mewn i'r economi.

22. Mae prosiectau eraill, fel y gofrestr o Feysydd Brwydrau a chais y Diwydiant Llechi am statws Safle Treftadaeth y Byd, yn cael eu cynnal mewn partneriaeth â sefydliadau eraill yn y sector, ac felly bydd y costau sy'n gysylltiedig â'r prosiectau hyn yn is i Cadw.

23. Mae dyraniad cyllidebol Cadw wedi gostwng fel a ganlyn:

	2015-16 £'000	2016-17 £'000	% y newid
Cyllideb refeniw - bron yn arian parod	14,215	13,912	(2.1)
Incwm	(5,300)	(6,200)	17.0
Cyllideb refeniw sydd bron yn arian parod net	8,915	7,712	(13.5)
Cyfalaf	4,791	4,791	-
Cyfanswm y gyllideb	13,706	12,503	(8.8)

24. Caiff y rhan fwyaf o'r gostyngiad o 13.5% yn y gyllideb refeniw sydd bron yn arian parod ei gwmpasu gan y cynnydd a ragwelir yn ffigurau incwm Cadw. Cyllidebwyd incwm o £5.3m ar gyfer eleni. Fodd bynnag, mae gwaith Cadw bellach wedi'i rannu rhwng dwy uned weithredu, gydag un yn gyfrifol am reoli henebion a'r llall yn gyfrifol am rôl statudol Cadw. Mae gwahanol Ddirprwy Gyfarwyddwyr yn gyfrifol am bob un, ac mae mentrau newydd i ddenu rhagor o ymwelwyr - gan gynnwys gwaith i gwblhau'r Prosiect Twristiaeth Treftadaeth - wedi golygu bod yr incwm a ragwelir ar gyfer y flwyddyn hon wedi cynyddu i £5.7m. Mae effaith y rhain drwy'r flwyddyn gyfan, ynghyd â chynnydd arfaethedig mewn prisiau y flwyddyn nesaf, wedi arwain at darged incwm o £6.2m ar gyfer y flwyddyn nesaf.

25. Felly, caiff y gostyngiad i'r gyllideb gwariant refeniw ei gyfyngu i 2.1%. Mae'r gyllideb wedi cael ei diogelu rywfaint i adlewyrchu'r ffaith y bydd costau ychwanegol ynghlwm wrth gyflwyno Bil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru). Mae cyllideb Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru wedi gostwng 10.6%. Fodd bynnag, caiff y cydbwysedd cyllid o fewn y Cam Gweithredu hwn rhwng Cadw a'r Comisiwn Brenhinol ei adolygu ar sail yr union gostau sydd ynghlwm wrth gyflwyno'r Bil, a'r elfennau a all gael eu cyflawni gan y Comisiwn.

Gweithredu darpariaethau Bil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

26. Amcangyfrifir y bydd angen gwariant ychwanegol o hyd at £0.230m yn 2016-17 er mwyn gweithredu Bil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru). Y gost reolaidd wedi hynny fydd hyd at £0.197m y flwyddyn. Caiff y costau hyn eu talu gan ddefnyddio llinell gyllideb Cadw. Yn dibynnu ar unrhyw ddiwygiadau sy'n ofynnol yn ystod Cam 3, mae'n bosibl y bydd costau canlyniadol ychwanegol.
27. Pennwyd y gyllideb gyffredinol ar gyfer yr amgylchedd hanesyddol i ystyried y cynnydd a ragwelir mewn incwm a'r gostyngiadau gofynnol mewn gwariant fel y nodir uchod; ynghyd â blaenoriaethu'r cyllid uchod er mwyn gweithredu'r Bil.

Dyraniadau ar gyfer Amgueddfeydd Cenedlaethol Cymru a Llyfrgell Genedlaethol Cymru

28. Mae cyllideb refeniw sylfaenol y ddau gorff wedi gostwng 4.7% ar gyfer 2016-17. Mae cyfanswm gostyngiad yr Amgueddfeydd Cenedlaethol, sef 4.0%, yn is o ganlyniad i ddyraniad net o £0.154m o gyllid Buddsoddi i Arbed ar gyfer buddsoddiadau mewn effeithlonrwydd ynni, sy'n ad-daladwy. Mae darparu mynediad am ddim i'r sefydliadau hyn yn parhau i fod yn un o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu.
29. Mae'r cyllid cyfalaf ar gyfer gwaith cynnal a chadw wedi parhau yr un fath, gyda'r Amgueddfeydd Cenedlaethol yn cael £0.600m a'r Llyfrgell Genedlaethol yn cael £0.55m. Hefyd, bydd yr Amgueddfeydd Cenedlaethol yn cael £1m ar gyfer y prosiect sydd ar waith i ailddatblygu Sain Ffagan, sy'n un o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu ac sydd hefyd yn cael £12m o gyllid gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri. Ni ddyrennir cyllidebau cyfalaf i'r cyrff ar gyfer grantiau prynu sbesimenau fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft. Trosglwyddwyd y symiau hyn i arweinwyr strategol y cam gweithredu gwasanaethau amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd, a chaiff penderfyniadau eu gwneud wedyn ynglŷn â sut y caiff y cyllid cyfalaf hwn ei ddyrannu yn 2016-17.

Gwybodaeth am lefel y cyllid a ddarperir i weithredu Strategaeth Llyfrgelloedd yn Ysbrydoli, Strategaeth Amgueddfeydd Cymru ac Archifau ar gyfer yr 21ain Ganrif, gan gynnwys sut mae hyn yn cysylltu â chanlyniadau'r strategaethau hyd yma a'u canlyniadau yn y dyfodol

Sut mae argymhellion yr Adolygiad arbenigol o ddarpariaeth amgueddfeydd lleol a gyhoeddwyd yn ddiweddar wedi dylanwadu ar ddyraniadau.

30. Caiff y mentrau hyn eu cyllido gan ddefnyddio'r dyraniad cyllidebol ar gyfer arweinwyr strategol y gwasanaethau Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd. Gellir crynhoi'r cyllidebau ar gyfer y Cam Gweithredu hwn fel a ganlyn:

	2015-16 £'000	2016-17 £'000
Refeniw:		
Rhaglen Grant MALD	1,693	
Casgliad y Werin	500	
Cyfanswm Refeniw	2,193	1,754
Cyfalaf:		
Rhaglen Grant MALD	1,000	
Casgliad y Werin	50	
Cyfanswm Cyfalaf	1,050	1,893

31. Mae cyllid refeniw wedi gostwng 20%, o £2.193m i £1.754m. Defnyddir y cyllid hwn i weithredu strategaethau cenedlaethol ar gyfer y sector, ynghyd â darparu cymorth parhaus i gyflwyno rhaglen treftadaeth ddigidol Casgliad y Werin Cymru, sydd hefyd yn un o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu. Er bod cyfanswm y gyllideb wedi gostwng, mae £1.754m i'w ddyrannu o hyd, a bydd y cyllid yn rhoi blaenoriaeth i waith partneriaeth a gwasanaethau cynaliadwy er mwyn cynnal a datblygu'r gwasanaethau cyhoeddus gwerthfawr hyn; ynghyd â dyraniad ar gyfer Casgliad y Werin sydd heb ei gadarnhau eto.
32. £1.893m yw cyfanswm y gyllideb gyfalaf, gan gynyddu o £1.050m ar ôl i grant prynu sbesimenau gwerth £0.843m gael ei drosglwyddo o'r Llyfrgell Genedlaethol a'r Amgueddfa Genedlaethol. Mae'r llinell sylfaen wreiddiol o £1.050m yn cynnwys £1m ar gyfer y Rhaglen Llyfrgelloedd Dysgu Cymunedol i'w fuddsoddi mewn moderneiddio llyfrgelloedd cyhoeddus, a chydleoli gwasanaethau; ynghyd â £0.050m ar gyfer Casgliad y Werin.
33. Daw strategaeth *Llyfrgelloedd yn Ysbrydoli* i ben yn 2016 ac mae'n cael ei gwerthuso'n annibynnol ar sail ei chanlyniadau a'i chyflawniadau. Bydd y canfyddiadau yn helpu i greu strategaeth llyfrgelloedd ar gyfer y dyfodol, ynghyd â thystiolaeth, gan gynnwys yr Adolygiad Arbenigol o Lyfrgelloedd Cyhoeddus. Strategaeth bedair blynedd (2012-16) yw *Llyfrgelloedd yn Ysbrydoli*, a gefnogir gan raglen cyllid cyfalaf a refeniw, gyda chanlyniadau sy'n canolbwyntio ar fodolau cynaliadwy o ddarparu gwasanaethau, mynediad digidol, moderneiddio cyfleusterau llyfrgell, gwella sgiliau llythrennedd a denu'r gynulleidfa.
34. Darparwyd £3.505m o gyllid refeniw a £4.250m o gyllid cyfalaf dros gyfnod y strategaeth i weithredu *Llyfrgelloedd yn Ysbrydoli*.
35. Hyd yma, dyrannwyd tua £0.200m y flwyddyn i weithredu *Archifau ar gyfer yr 21ain Ganrif*. Mae'r cyllid hwn wedi cefnogi trefniadau cydweithredol i wella safonau proffesiynol a gwella mynediad i gasgliadau. Bydd y gwaith hwn yn parhau ynghyd â gwaith a

gynlluniwyd i gynyddu cadernid a chynaliadwyedd y gwasanaethau bach ac arbenigol hyn.

36. Caiff *Strategaeth Amgueddfeydd Cymru* ei hadolygu yn 2016 a chaiff strategaeth newydd ei datblygu. Bydd y strategaeth hon yn ystyried canfyddiadau'r Adolygiad Arbenigol o wasanaethau amgueddfeydd lleol. Hyd yma, dyrannwyd tua £0.475m y flwyddyn i weithredu'r strategaeth. Y bwriad yw y bydd y gwaith hwn yn parhau, gan nodi rhaglenni allweddol a fydd yn cynnig cyfleoedd i wella gwasanaethau a datblygu partneriaethau darparu.
37. Bydd yr union ddyraniadau i gefnogi'r strategaethau hyn yn y dyfodol yn cael eu seilio ar gyngor y byddaf yn ei gael gan swyddogion ar y rhaglen i arweinwyr strategol y sectorau hyn.

Sut mae'r angen parhaus i fynd i'r afael â rhwystrau sy'n atal pobl rhag cymryd rhan yn y celfyddydau a hyrwyddo mynediad i'r celfyddydau mewn ysgolion wedi effeithio ar ddyraniadau'r gyllideb ar gyfer y celfyddydau

38. Mae cyllideb cymorth grant Cyngor Celfyddydau Cymru ar gyfer 2016-17 wedi gostwng 4.7%. Yn ogystal â'r cyllid hwn o bortffolio'r Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth, bydd Cyngor Celfyddydau Cymru yn cael £1.8m o'r portffolio Addysg a Sgiliau ar gyfer gwaith i weithredu argymhellion adroddiad Dai Smith ar y celfyddydau mewn addysg. Mae'r arian addysg hwn ar gyfer *rhaglen waith benodol*, felly ni ellir ei ddefnyddio i wrthbwysu gostyngiadau eraill i gyllideb y Cyngor; fodd bynnag, mae'n dangos bod cymorth *cyffredinol* Llywodraeth Cymru i'r celfyddydau yn parhau ar lefel uchel, ac na ddylid ei ystyried yn nhermau ein cymorth grant i Gyngor Celfyddydau Cymru yn unig.
39. Bydd Llythyr Cylch Gwaith 2016/17 yn pwysleisio bod yn rhaid parhau i roi blaenoriaeth i fynd i'r afael â rhwystrau sy'n atal pobl rhag cymryd rhan yn y celfyddydau a hyrwyddo mynediad gwell i'r celfyddydau ar gyfer pob grŵp cymdeithasol. Er mwyn gwneud iawn am y gostyngiad yn y gyllideb, bydd yn rhaid i Gyngor Celfyddydau Cymru gyflymu ac ymestyn ei waith er mwyn helpu sefydliadau celfyddydol refeniw i gynhyrchu mwy o incwm eu hunain. Bydd hyn yn cynnwys yr ystod lawn o opsiynau, gan gynnwys modelau codi arian gwahanol, gweithgareddau masnachol, grantiau gan ymddiriedolaethau a sefydliadau yn y DU, dyngarwch, nawdd a chyllid gan yr UE.
40. Bydd Cyngor Celfyddydau Cymru yn lansio portffolio newydd o sefydliadau refeniw yn fuan. Dros yr wythnosau nesaf, bydd angen iddo benderfynu sut i ddosbarthu ei gymorth grant rhwng y sefydliadau y mae wedi cytuno'n amodol i'w cyllido. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru wedi cydnabod nad oedd y ceisiadau am statws sefydliad refeniw yn cynnwys rhyw lawer o gynigion ar gyfer gwaith cydweithredol a phartneriaeth. Yn sgil hyn, rwyf wedi gofyn i Gyngor

Celfyddydau Cymru gymryd camau, lle bo hynny'n briodol, i'w gwneud yn ofynnol i sefydliadau refeniw gydweithio a rhannu adnoddau i raddau mwy fel un o'u hamodau cyllido, er mwyn gwneud i'w gyllid fynd ymhellach, e.e. drwy rannu swyddogaethau cefn swyddfa ac ati.

41. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru hefyd yn dosbarthu arian loteri. O dan Ddeddf y Loteri Genedlaethol 2006, ni all dosbarthwyr ddefnyddio arian loteri yn lle arian nad ydynt yn ei gael mwyach gan y llywodraeth. Fodd bynnag, mae hawl ganddynt i ddefnyddio arian loteri i ategu arian gan y llywodraeth. Felly, gallai arian Loteri gael ei ddefnyddio i ysgafnhau rhywfaint o'r pwysau cyllid presennol.

Blaenoriaethau ar gyfer polisi'r cyfryngau a darlledu yng Nghymru a sut y caiff y rhain eu hadlewyrchu yn nyraniadau'r gyllideb

42. Caiff cyllid Llywodraeth Cymru i'r diwydiant cyhoeddi a'r cyfryngau ei sianelu drwy Gyngor Llyfrau Cymru. Mae hyn yn cynnwys cyllid ar gyfer gwasanaeth newyddion ar-lein yn Gymraeg, Golwg 360, sy'n cael dros 8,500 o ymwelwyr bob dydd ar gyfartaledd, yn ogystal â chymorth ar gyfer cyhoeddiadau newyddion a materion cyfoes cyfrwng Cymraeg, *Golwg*, *Y Cymro* a *Barn*.
43. Mae'r arian a ddyrennir i'r Cyngor Llyfrau hefyd yn cefnogi cylchgronau Saesneg sy'n ymdrin â sawl maes, gan gynnwys materion cyfoes/diwylliant.
44. Mae ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu mewn perthynas â darlledu yn ymwneud ag adnoddau staffio (a gyllidir drwy MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu Llywodraeth Cymru) yn hytrach na chyllid rhaglenni o MEG yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth.
45. Ers yr Adolygiad Cynhwysfawr o Wariant yn 2010, mae Llywodraeth Cymru wedi mynegi pryder cyson i Lywodraeth y DU am yr effaith a gaiff unrhyw doriadau ariannol mawr eraill ar S4C. Mae'n hanfodol bod gan S4C ddigon o gyllid, yn ogystal ag annibyniaeth olygyddol a rheolaethol.

Effaith toriadau cyllidebol hyd yma ar Gyngor Llyfrau Cymru

46. Mae cyllideb refeniw Cyngor Llyfrau Cymru wedi gostwng £0.200m y flwyddyn yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf, gan beri iddi ostwng o £3.926m yn 2013-14 i £3.526m yn y flwyddyn gyfredol, 2015-16. Mae hyn wedi cael yr effaith ganlynol:
- Llwyddwyd i gynnal nifer y llyfrau a gyhoeddir gyda chymorth Llywodraeth Cymru drwy Gyngor Llyfrau Cymru - ond y prif reswm am hyn yw y cafodd nifer o'r cyhoeddiadau hyn eu comisiynu hyd at dair blynedd yn ôl, cyn unrhyw ostyngiad mewn cyllid grant.

- Mae'r cyllid sydd ar gael ar gyfer yr holl gronfeydd comisiynu a'r ddwy iaith wedi gostwng tua 3% yn ystod blwyddyn ariannol 2015-16 a bydd hyn yn cael rhywfaint o effaith ar yr hyn a gyhoeddir yn 2017/18 a thu hwnt.
- Arweiniodd y gostyngiad yn y cyllid sydd ar gael i brosiectau marchnata, ynghyd â'r hinsawdd economaidd bresennol, at ostyngiad o 6.9% mewn gwerthiannau drwy Ganolfan Ddosbarthu Cyngor Llyfrau Cymru yn ystod blwyddyn ariannol 2015/16 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Fodd bynnag, gwelwyd cynnydd mewn gwerthiannau yn ystod y flwyddyn flaenorol ar ôl i'r Adran Addysg ddarparu cyllid ychwanegol i bob ysgol gynradd yng Nghymru i'w galluogi i brynu deunydd darllen yn y ddwy iaith - mae'r mater hwn, felly, wedi cyfrannu at y gostyngiad.

47. Mae cyllideb Cyngor Llyfrau Cymru yn gostwng £0.374m yn 2016-17. Bydd y gostyngiadau arfaethedig yn arwain at y canlynol:

- Yr angen i Gyngor Llyfrau Cymru ystyried cydbwysedd y cymorth a roddir i awduron Cymreig sy'n ysgrifennu yn Saesneg???? ochr yn ochr â'r cymorth a roddir i gyhoeddiadau cyfrwng Cymraeg. Byddaf yn trafod y mater hwn gyda'r Cyngor; ac
- Mae'n debygol y bydd rhywfaint o ostyngiad yn nifer y llyfrau a gyhoeddir, er y gwneir pob ymdrech i sicrhau arbedion, a darperir cyllid ychwanegol i Gyngor Llyfrau Cymru yn 2015-16 i uwchraddio ei systemau TG.

48. Mae trafodaethau yn cael eu cynnal ar hyn o bryd â'r Gweinidog Addysg a Sgiliau am y rôl y gallai Cyngor Llyfrau Cymru ei chwarae wrth gynhyrchu deunyddiau ystafell ddosbarth Cymraeg a chyfrwng Cymraeg ar gyfer y cwricwlwm newydd.

49. Hefyd, mae Cyngor Llyfrau Cymru wrthi'n chwilio am gyllid o ffynonellau eraill, gan gynnwys cais i'r Loteri ar gyfer rhaglen datblygu darllenwyr yn Abertawe, a allai liniaru effaith y gostyngiad.

O gofio pryderon y Pwyllgor y llynedd am y gostyngiad refeniw i'r Maes Rhaglenni Gwariant chwaraeon a gweithgarwch corfforol, diweddariad ar yr effaith y mae hyn wedi'i chael hyd yma ar lefelau cyfranogi a sut mae hyn wedi dylanwadu ar ddyraniadau'r gyllideb ar gyfer 2016-17.

50. Rydym yn dal i weld cynnydd yng nghanran y plant a'r bobl ifanc sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon. O'r Arolwg Chwaraeon Ysgol diwethaf a gynhaliwyd yn 2015, gwyddom fod 48% yn cymryd rhan deirgwaith neu fwy yr wythnos, sef cynnydd o 8% o gymharu â'r arolwg blaenorol yn 2013. Fodd bynnag, erys gwahaniaeth rhwng lefelau cyfranogi merched a bechgyn a bwlech rhwng lefelau cyfranogi mewn ardaloedd difreintiedig o gymharu ag ardaloedd llai difreintiedig.

51. £21.313m yw cyllideb Chwaraeon Cymru ar gyfer 2016-17, sef gostyngiad o 4.7% o gymharu â 2015-16. Rwyf yn trafod â Chwaraeon Cymru sut y gallwn barhau i flaenoriaethu'r rhaglenni a weithredir ganddo, er mwyn cyflawni ein hamcan o gynyddu lefelau cyfranogi a gwireddu'r manteision a ddaw yn sgil hynny o ran lles ac iechyd gwell.
52. Fel budd cyffredinol, mae'r gyllideb ar gyfer Nofio Am Ddim wedi cael ei diogelu ac wedi gweld cynnydd o 1% uwchlaw'r newidiadau cyffredinol i gyllideb DEL Cymru. Rydym yn parhau i fuddsoddi mewn darpariaeth nofio am ddim i blant a phobl ifanc er mwyn darparu cyfleoedd anffurfiol iddynt fod yn egniol ond ein prif flaenoriaeth yw eu dysgu i nofio. Rydym yn ymrwymedig o hyd i'r uchelgais y bydd pob plentyn yn gallu nofio erbyn iddo gyrraedd ei ben-blwydd yn 11 oed, a'n hymdrech i gynnig cyfleoedd i bobl hŷn fwynhau nofio fel math o weithgarwch corfforol. Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn Nofio Am Ddim a'r seilwaith nofio er mwyn cyflawni'r ymrwymadau hyn.

Gwaith sydd wedi'i wneud i fonitro a lliniaru effaith y gostyngiad mewn cyllid llywodraeth leol ar y gwasanaethau lleol a ddarperir o fewn eich portffolio (e.e. gwasanaethau llyfrgell, amgueddfeydd ac archifau; gwasanaethau chwaraeon a hamdden lleol; sefydliadau llai a sefydliadau trydydd sector sy'n gweithio ym meysydd yr amgylchedd hanesyddol a'r celfyddydau)

53. Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn wynebu pwysau cyllidebol, yn enwedig sut i gynnal gwasanaethau a chyfleusterau anstatudol. Mater i'r awdurdodau lleol dan sylw yw penderfynu sut y byddant yn pennu eu cyllidebau ar gyfer gwasanaethau anstatudol.
54. Er fy mod yn cydnabod yr heriau sy'n wynebu pob awdurdod lleol, byddaf yn gweithio i hyrwyddo arfer gorau, o ran meddwl am benderfyniadau mewn ffordd gydlynol sy'n galluogi sefydliadau i wneud penderfyniadau yng nghyd-destun Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.
55. Lle bo Awdurdodau Lleol yn ystyried modelau darparu amgen, rwyf yn ffafrio modelau cydweithredol, modelau cydfuddiannol a modelau eraill dim ond fel opsiwn 'llai gwael' o gymharu â chau neu breifateiddio gwasanaethau. Mae fframwaith cenedlaethol yn cael ei ddatblygu i helpu Awdurdodau Lleol i wneud penderfyniadau lleol am briodoldeb modelau amgen mewn meysydd gwasanaeth penodol, ac sy'n nodi'r cymorth ymarferol sydd ar gael i sefydliadau gwasanaeth cyhoeddus, eu gweithlu, dinasyddion a chymunedau wrth wneud penderfyniadau am sut y dylai'r gwasanaethau hynny gael eu dylunio a'u darparu. Mae tri rhag-amod pwysig ar gyfer y gwaith hwn, sef: atebolrwydd i lywodraeth leol; diogelu telerau ac amodau cyflogeion; a pharhau i gydnabod undebau llafur. Bydd y fframwaith hwn yn ystyried ymatebion i'r ymgynghoriad a ddaeth i ben ar 13 Ionawr.

56. Rwyf hefyd yn adolygu i ba raddau y mae cyllidebau ar draws Llywodraeth Cymru yn cyfrannu at wariant ar y celfyddydau a chwaraeon, er mwyn sicrhau ein bod yn cael y budd mwyaf o'r cyllid a ddarperir.
57. Rwyf yn cydnabod bod rhai heriau anodd a phenodol yn bodoli o ran cyllid awdurdodau lleol ym maes y celfyddydau. O'r 69 o sefydliadau refeniw sydd ar restr bresennol Cyngor Celfyddydau Cymru, mae 43 ohonynt hefyd yn cael cyllid gan awdurdodau lleol. Mae'r Cyngor wedi pwysleisio i awdurdodau na chaiff sefydliad celfyddydol ei gynnwys yn y portffolio newydd o sefydliadau refeniw oni bai ei fod yn argyhoeddedig bod gan y sefydliad refeniw ddyfodol hyfyw a chynaliadwy. Os na all awdurdod barhau i ddarparu cyllid a bod hynny yn peryglu sefydlogrwydd ariannol sefydliad, bydd yn rhaid i Gyngor Celfyddydau Cymru ailystyried ei benderfyniad amodol; os nad yw'r sefydliad refeniw yn hyfyw, ni chaiff ei gynnwys yn y portffolio. Fy neges i awdurdodau yw y dylent ymgynghori ac ymgysylltu â Chyngor Celfyddydau Cymru cyn gwneud penderfyniadau am gyllid i'r celfyddydau yn y dyfodol - efallai y bydd Cyngor yn gallu rhoi cymorth ac, fan lleiaf, gall roi cyngor ar opsiynau darparu eraill posibl, a all alluogi'r gwasanaethau dan sylw i barhau i weithredu.
58. Rwyf wedi dosbarthu canllawiau arfer gorau ar gyfer Llyfrgelloedd a Reolir gan Gymunedau, a gaiff eu rhedeg gan wirfoddolwyr brwdfrydig ac ymroddedig.
59. Er mwyn monitro effaith y toriadau ariannol ar y gwasanaeth llyfrgelloedd cyhoeddus statudol, mae fy swyddogion yn yr Is-adran Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd (MALD) yn gweithio gydag awdurdodau lleol i asesu perfformiad o dan Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru. Mae'r dystiolaeth a gesglir o dan y fframwaith presennol (2014-17) yn cynnwys mesurau canlyniadau ac astudiaethau achos am y tro cyntaf, ac mae'r rhain yn rhoi enghreifftiau gwych o'r gwahaniaeth gwirioneddol y mae llyfrgelloedd yn ei wneud i fywydau pobl.
60. Mae fy swyddogion yn MALD hefyd yn rhoi cyngor a chymorth i wasanaethau llyfrgell awdurdodau lleol mewn perthynas â meysydd fel trosglwyddo asedau i gymunedau, statws ymddiriedolaeth a newidiadau i ddarpariaeth. Cynigir cyngor a chymorth i wasanaethau archifau ac amgueddfeydd mewn perthynas â datblygu gwasanaethau ar y cyd, newid i ymddiriedolaeth, a chynnal safonau statudol.

Sut mae cydraddoldeb, cynaliadwyedd ac ystyriaeth o'r Gymraeg wedi dylanwadu ar ddyraniadau'r gyllideb

61. Ymdrinnir â hyn yn Atodiad A - Asesiad Effaith Integredig Strategol.

Gwariant ataliol

62. Yr enghraifft amlycaf o wariant ataliol yn fy mhortffolio yw gwariant i gynyddu ffitrwydd corfforol. Mae sail dystiolaeth glir sy'n cadarnhau'r cysylltiad rhwng ffitrwydd corfforol a disgwyliad oes iach. Wrth gwrs, mae angen i ni barhau i wella effeithiolrwydd ein gwariant yn y maes hwn, a gwerthuso i ba raddau y caiff cynnydd mewn arferion gweithgarwch corfforol ymhlith pobl ifanc ei gynnal ar ffurf arferion gydol oes, er mwyn i'n gwariant gyflawni ei botensial fel gwariant "ataliol" o ran lleihau gwariant cyhoeddus ar iechyd yn ddiweddarach mewn bywyd.

63. Byddwn hefyd yn tynnu sylw at ffyrdd eraill y gall y gwariant o fewn fy mhortffolio fod yn wariant ataliol:

- Mae bron pob rhan o'm portffolio (e.e. chwaraeon, y celfyddydau, llyfrgelloedd, treftadaeth a mynediad i'r amgylchedd hanesyddol a naturiol) yn debygol o gyfrannu at les meddyliol. Mae costau salwch meddwl i economi Cymru yn sylweddol. Mae *Y Canllaw Cychwynnol ar gyfer Lles mewn Llyfrgelloedd* yn tynnu sylw at y cyfraniad a wneir i gefnogi iechyd a lles pobl ledled Cymru. Caiff yr ymchwil i'r buddiannau iechyd a ddaw o ymgysylltu'n ddwys â gweithgareddau creadigol a diwylliannol drwy therapi celf a gweithdai a arweinir gan artistiaid ei chydabod yn eang yn y llenyddiaeth ar effaith ddiwylliannol, ond ni cheir llawer o dystiolaeth ar hyn o bryd ynghylch p'un a fyddai modd sicrhau buddiannau drwy ymgysylltiad llai dwys hefyd, fel mynd i ddigwyddiadau celfyddydol.
- Mae Adroddiad Dai Smith yn 2013, "Y Celfyddydau mewn Addysg yn Ysgolion Cymru", yn tynnu sylw at y dystiolaeth ryngwladol sy'n dangos y gall y celfyddydau helpu i wella cyrhaeddiad addysgol, yn enwedig ymhlith plant o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol is. Gall amgueddfeydd a sefydliadau treftadaeth wneud cyfraniad tebyg. Mae helpu i wella cyrhaeddiad addysgol yn debygol o wella cyfleoedd bywyd pobl ac felly, gall fod yn ataliol o ran gwariant cyhoeddus. Dyma un o'r rhesymau pam rwyf yn gweithio i gynyddu'r cyfraniad y gall y celfyddydau a threftadaeth ei wneud i wella cyrhaeddiad addysgol, drwy:

(i) gweithio gyda'r Gweinidog Addysg a Sgiliau i weithredu 'Dysgu Creadigol drwy'r Celfyddydau', sef ein cynllun gweithredu pum mlynedd gwerth £20 miliwn sy'n rhoi Adroddiad Smith ar waith, mewn partneriaeth â Chyngor Celfyddydau Cymru;

(ii) gweithio i weithredu argymhellion yr adroddiad 'Diwylliant a Thlodi' gan y Farwnes Kay Andrews; a

(iii) datblygu rhaglen o ddigwyddiadau addysgol mewn ardaloedd Cymunedau yn Gyntaf neu gerllaw, gan gynnwys y canlynol ar gyfer eleni:

- Prosiectau Artistiaid Preswyl yng Nghaer Rufeinig Segontium, Parc le Breos Cwm ym Mhenrhyn Gŵyr (clwstwr Abertawe) ac Abaty Tyndyrn (clwstwr Caerdydd).
- Gweithiodd prosiect Archaeoleg Cyhoeddus Bryn Celli Ddu gyda grwpiau ysgol Cymunedau yn Gyntaf o Gaergybi
- - Prosiect Celf yng Nghastell Caerffili a weithiodd gyda disgyblion o ysgolion yn y clwstwr hwnnw.
- - Prosiect Arglwydd Bute sy'n cysylltu ysgolion yn Butetown â Chastell Coch a Chastell Caerffili
- Ffiliffest - digwyddiad cyfrwng Cymraeg i ysgolion - gyda phlant o sawl ysgol (rhai mewn wardiau Cymunedau yn Gyntaf yng Nghaerffili) yn cymryd rhan mewn digwyddiad dawnsio a pherfformio yng Nghastell Caerffili bob Mehefin. Mae cannoedd o blant ysgol yn cael cyfle i ddawnsio yn y castell a mwynhau yn yr awyr agored. Yn ystod y diwrnod dathlu, mae'r plant yn crwydro'r castell ac yn cael cyfle i gymryd rhan mewn gweithgareddau celf amrywiol yn yr awyr agored.

64. Mae ymweliadau dysgu "human-dywys" â henebion Cadw wedi bod am ddim ers nifer o flynyddoedd. O 2016-17, bydd y Gwasanaeth Amgylchedd Hanesyddol (Cadw) yn talu'r gost am ymestyn y ddarpariaeth hon i ymweliadau "dysgu a hwylusir". Mae ymchwil a gasglwyd gan y Sefydliad Gwaddol Addysg yn dangos y gall dysgu ychwanegol drwy'r dulliau hyn gael effaith fawr, yn enwedig yn achos dysgwyr iau, a hynny am gost isel iawn - gan ddatblygu llythrennedd a rhifedd yn ogystal â sgiliau, hyder a hunan-barch:

- Mae Cadw wedi dechrau cynllun peilot gyda'r Gwasanaeth Gwneud Iawn â'r Gymuned (Gwasanaeth Prawf) i weithio ar ei henebion. Dechreuodd y cynllun peilot yn Ninefwr yn ddiweddar gyda nifer fach o droseddwy, a'r nod yw rhoi rhywbeth i gymunedau lleol a gorfodi troseddwy i dalu'n ôl i'r gymuned am yr hyn y maent wedi'i wneud.
- Mae gwaith blaenorol â Charchar EM y Parc, y Sefydliad Troseddwy Ifanc ac unedau cyfeirio disgyblion wedi cyfrannu at amcanion addysg a chyflogaeth Llywodraeth Cymru. Cydnabyddir yn gyffredinol fod addysg, sgiliau a chymwysterau yn bwysig er mwyn atal plant rhag troseddu a lleihau'r risgiau tymor hwy o aildroseddu.

Darpariaeth ar gyfer deddfwriaeth

65. Nodir manylion y costau sy'n gysylltiedig â gweithredu Bil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) uchod.

66. Ni wyddom am unrhyw effaith sylweddol a gaiff unrhyw ddarn o ddeddfwriaeth y DU o fewn y portffolio ar y gyllideb.

Asesiad Effaith Integredig Strategol

Sut mae cydraddoldeb, cynaliadwyedd ac ystyriaeth o'r Gymraeg wedi dylanwadu ar ddyraniadau'r gyllideb

Mae'r rhagolwg ar gyfer arian cyhoeddus, o ganlyniad i Adolygiad o Wariant Llywodraeth y DU, yn parhau i fod yn heriol. O ganlyniad i bwysau ar draws Llywodraeth Cymru, bu'n anodd gwneud penderfyniadau ar y gyllideb ar gyfer y rhan o'r portffolio sy'n ymwneud â diwylliant a chwaraeon. Wrth wneud y penderfyniadau hynny, ystyriwyd nifer fawr o ffactorau, gan gynnwys yr angen i ddiogelu swyddi cymaint â phosibl, a hynny o fewn y Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru ac ar draws y sectorau ehangach lle maent yn gweithredu; yr angen i ddiogelu buddsoddiad yn y celfyddydau a chwaraeon, yn enwedig o gofio'r buddiannau cymunedol sy'n gysylltiedig â hwy; ynghyd ag ystyriaethau cysylltiedig yn ymwneud â chydaddoldeb, cynaliadwyedd a'r Gymraeg.

Mae natur fy mhortffolio yn golygu y caiff llawer o'r gwaith ei wneud gan y sefydliadau cyflawni a gaiff eu cyllido gennyf. Byddaf yn gofyn i'r cyrff hyn eto eleni, yn eu Llythyrau Cylch Gwaith a'u Llythyrau Cyllido, sicrhau eu bod yn rhoi sylw llawn i ystyriaethau yn ymwneud â chydaddoldeb, cynaliadwyedd a'r Gymraeg yn y penderfyniadau manwl a wnânt ar ddyraniadau cyllidebol, er mwyn sicrhau y caiff unrhyw effeithiau ar grwpiau â nodweddion gwarchoddedig eu lliniaru neu eu lleihau i'r eithaf.

Mae Amgueddfeydd Cenedlaethol, Archifau, Llyfrgelloedd, y Celfyddydau, Diwylliant a Chwaraeon yn helpu i fynd i'r afael ag anghydaddoldeb ac yn addysgu pobl ifanc am ein diwylliant, gan gefnogi twristiaeth a gwella ein henw da rhyngwladol ar yr un pryd. Byddwn yn parhau i gydweithio â'n partneriaid er mwyn lleihau'r effaith ar grwpiau gwarchoddedig i'r eithaf.

Gwyddom y bydd yn rhaid gwneud penderfyniadau anodd am wasanaethau lleol sydd o fudd i bobl Cymru. Er mwyn darparu gwasanaethau lleol cynaliadwy fel llyfrgelloedd a chanolfannau hamdden, bydd yn rhaid cydweithio gan ystyried modelau cyflawni amgen. Yn 2015-16, rwyf wedi gosod amod bod yn rhaid i'm cyllideb gyfalaf, a ddefnyddiwyd yn flaenorol i foderneiddio llyfrgelloedd cyhoeddus, gael ei defnyddio i gydleoli gwasanaethau. Rwyf yn bwriadu parhau â hyn.

Rydym wedi diogelu'r rhaglen Nofio Am Ddim, sy'n annog pobl Cymru i wneud ymarfer corff a mabwysiadu ffyrdd o fyw iach. Er y nodwyd cynnydd yn nifer y bobl dros 60 oed sy'n cymryd rhan, nodwyd gostyngiad yn nifer y rhai dan 16 oed. Hefyd, ceir tystiolaeth i ddangos bod plant mewn ardaloedd economaidd-gymdeithasol difreintiedig yn fwy tebygol o beidio â dysgu nofio erbyn eu pen-blwydd yn 11 oed. Felly, newidiwyd pwyslais y cynllun fel bod awdurdodau lleol yn cael cyllid sy'n cyfateb yn uniongyrchol i nifer y plant o ardaloedd economaidd-gymdeithasol difreintiedig sydd ganddynt yn eu dalgyrch.

Rydym yn cynnal trafodaethau â Chwaraeon Cymru ar y rhaglenni â blaenoriaeth, er mwyn cyflawni ein hamcan o gynyddu lefelau cyfranogi i wireddu'r manteision a ddaw yn sgil hynny o ran lles ac iechyd gwell; ac er mwyn sicrhau bod rhaglenni allweddol sy'n ymwneud â'r agenda cydraddoldeb yn cael eu diogelu, gan gynnwys rhaglenni sy'n ceisio cynyddu lefelau cyfranogi ymhlith merched a phobl o gefndiroedd duon a lleiafrifoedd ethnig.

Caiff tua 80% o'r cymorth grant i Amgueddfeydd Cenedlaethol Cymru a Llyfrgell Genedlaethol Cymru ei ddefnyddio i dalu costau staff. O ganlyniad i'r toriadau cyllidebol, a'r angen dilynol i leihau nifer y staff, mae'n debygol y bydd rhai effeithiau, yn enwedig ar staff hŷn.

Caiff y gostyngiad yng nghyllideb Cadw ei wrthbwysu i raddau helaeth gan gynydd yn yr incwm a gynhyrchir, a fydd yn ei gwneud yn bosibl i ddiogelu rhaglenni allweddol.

Rydym wedi bod yn flaenllaw wrth ddisgrifio'r rôl rymus y gall y celfyddydau a diwylliant ei chwarae wrth drechu tlodi. Adlewyrchir hyn yn y ddau adroddiad a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru ar *Y Celfyddydau mewn Addysg yn Ysgolion Cymru a Diwylliant a Thlodi: Defnyddio'r celfyddydau, diwylliant a threftadaeth i hybu cyfiawnder cymdeithasol yng Nghymru*. Mae'r adroddiadau hyn yn dangos y rôl bwysig y mae diwylliant, treftadaeth a'r celfyddydau yn ei chwarae wrth ysbrydoli pobl i ddysgu a meithrin sgiliau, ac yn pwysleisio pwysigrwydd gweithgareddau diwylliannol wrth wella dyheadau, uchelgeisiau a rhagolygon plant a phobl ifanc.

Caiff y gwaith hwn ei ddatblygu drwy raglen *Cyfuno*, sy'n canolbwyntio ar helpu unigolion, teuluoedd a chymunedau sy'n byw mewn un neu fwy o ardaloedd Cymunedau yn Gyntaf i ymgysylltu'n fwy parhaol â diwylliant a threftadaeth. Bydd hyn yn helpu i ddarparu sail dystiolaeth gadarn ar gyfer yr ymyriadau diwylliannol mwyaf effeithiol ym maes cyrhaeddiad addysgol, sgiliau, iechyd, a theuluoedd a chymunedau difreintiedig; ac yn sicrhau y caiff diwylliant ei brif ffrydio wrth gynllunio a gwerthuso Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf. Rwyf yn gweithio gyda'r Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi i roi'r rhaglen hon ar waith mewn ffordd gydlynol.

Bydd y Cynllun ar y Celfyddydau a Dysgu Creadigol (*Dysgu Creadigol drwy'r Celfyddydau: cynllun gweithredu ar gyfer Cymru, Mawrth 2015*) yn gweithredu argymhellion adroddiad *Y Celfyddydau mewn Addysg*. Nod y Cynllun yw cynyddu a gwella profiadau a chyfleoedd ym maes y celfyddydau mewn ysgolion, a gwella cyrhaeddiad drwy greadigrwydd. Mae'n cefnogi tair blaenoriaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer addysg, sef gwella llythrennedd a rhifedd, a lleihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol.

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru a sector y celfyddydau yn chwarae rôl bwysig wrth helpu Llywodraeth Cymru i fynd i'r afael â thlodi plant ac maent yn cymryd nifer o gamau gweithredu i sicrhau y gall plant a phobl ifanc, yn enwedig y rhai o ardaloedd difreintiedig, gael budd o weithgareddau celfyddydol a chymryd rhan ynddynt. Mae hyn yn cynnwys ystyried ffyrdd o ddarparu mynediad am ddim a mynediad wedi'i sybsideiddio i weithgareddau diwylliannol i deuluoedd incwm

isel, a gweithgareddau ar gyfer troseddwr ifanc. Unwaith eto, rydym yn cynnal trafodaethau â Chyngor Celfyddydau Cymru ar ddiogelu rhaglenni allweddol.

CULTURE AND SPORT - BUDGET BEL TABLE 2016-17 in £'000s						
REVENUE BUDGET - Departmental Expenditure Limit						
SPA	Actions	BEL	BEL Number	Baseline Budget 2015-16 £'000	Change £'000	Draft Budget 2016-17 £'000
Support and sustain a strong arts sector via the Arts Council and others	Support and sustain a strong arts sector via the Arts Council and others	Arts Council of Wales	5800	31,671	-1,500	30,171
		Arts Council of Wales - Depreciation	5800	119	0	119
		Support for the Arts	5812	45	0	45
Total Support and sustain a strong arts sector via the Arts Council and others				31,835	-1,500	30,335
Museums, Archives and Libraries	Foster Usage and Lifelong Learning through Museum Services	Amgueddfa Cymru - National Museum of Wales	5540	21,886	-1,037	20,849
		Amgueddfa Cymru - National Museum of Wales - Depreciation	5540	1,120	0	1,120
		Amgueddfa Cymru - National Museum of Wales - Invest to Save Funding	5540	0	154	154
		Foster Usage and Lifelong Learning through Museum Services		23,006	-883	22,123
	Foster Usage and Lifelong Learning through Library Services	National Library of Wales	5660	9,721	-460	9,261
		National Library of Wales - Depreciation	5660	1,250	0	1,250
		Foster Usage and Lifelong Learning through Library Services		10,971	-460	10,511
	Strategic Leadership for museum, archive & library services	Museums, Archives and Libraries	6170	2,193	-439	1,754
		Strategic Leadership for museum, archive & library services		2,193	-439	1,754
	Total Museums, Archives and Libraries				36,170	-1,782
Delivery of effective sports & physical activity programmes	Delivery of effective sports & physical activity programmes	Sports Wales	5900	22,373	-1,060	21,313
		Sport Wales - Depreciation	5900	779	0	779
		Support for Culture & Sports	6012	739	-226	513
Total Delivery of effective sports & physical activity programmes				23,891	-1,286	22,605
Media and Publishing	Media and Publishing	Welsh Books Council	6150	3,526	-374	3,152
Total Media and Publishing				3,526	-374	3,152
Conserve, protect, sustain and promote access to the historic and natural environment	Conserve, protect, sustain and promote access to the historic and natural environment	Cadw	2700	8,915	-1,203	7,712
		Cadw - Depreciation	2700	275	0	275
		Cadw - Other non cash	2700	3,000	0	3,000
		RCAHM - Running Costs/Current Expenditure	6200	1,712	-181	1,531
		RCAHM - Depreciation	6200	134	0	134
		National Botanic Garden of Wales	2710	650	-69	581
Total Conserve, protect, sustain and promote access to the historic environment				14,686	-1,453	13,233
				110,108	-6,395	103,713
Less Depreciation & other non-cash				-6,677	0	-6,677
Near Cash				103,431	-6,395	97,036

CAPITAL BUDGET - Departmental Expenditure Limit						
SPA	Actions	BEL	BEL Number	Baseline Budget 2015-16 £'000	Change £'000	Draft Budget 2016-17 £'000
Support and sustain a strong arts sector via the Arts Council and others	Support and sustain a strong arts sector via the Arts Council and others	Arts Council of Wales - Capital Investment (inc WMC)	5800	355	0	355
		Support for the Arts - Capital Investment (inc NGBW)	5812	0	0	0
Total Support and sustain a strong arts sector via the Arts Council and others				355	0	355
Museums, Archives and Libraries	Foster Usage and Lifelong Learning through Museum Services	Amgueddfa Cymru - NMW - Capital Maintenance Grant	5540	600	0	600
		Amgueddfa Cymru - NMW - Specimen Purchase Grant	5540	538	-538	0
		Amgueddfa Cymru - NMW - St. Fagans	5540	1,000	0	1,000
		Amgueddfa Cymru - NMW - Invest to Save Repayment	5540	0	-45	-45
		Total Foster Usage and Lifelong Learning through Museum Services		2,138	-583	1,555
	Foster Usage and Lifelong Learning through Library Services	National Library of Wales - Capital Maintenance Grant	5660	550	0	550
		National Library of Wales - Specimen Purchase Grant	5660	305	-305	0
		National Library of Wales - Invest to Save Repayment	5660	0	-25	-25
		Total Foster Usage and Lifelong Learning through Library Services		855	-330	525
	Strategic Leadership for museum, archive & library services	Museums, Archives and Libraries	6170	1,050	843	1,893
Total Strategic Leadership for museum, archive & library services			1,050	843	1,893	
Total Museums, Archives and Libraries				4,043	-70	3,973
Delivery of effective sports & physical activity programmes	Delivery of effective sports & physical activity programmes	Sport Wales	6010	345	0	345
Total Delivery of effective sports & physical activity programmes				345	0	345
Media and Publishing	Media and Publishing	Welsh Books Council - Capital		60	0	60
Total Media and Publishing				60	0	60
Conserve, protect, sustain and promote access to the historic and natural environment	Conserve, protect, sustain and promote access to the historic and natural environment	Cadw - Capital Expenditure	2700	4,791	0	4,791
		RCAHM	6200	15	0	15
		National Botanic Garden of Wales	2710	95	0	95
Total Conserve, protect, sustain and promote access to the historic environment				4,901	0	4,901
Total Capital - Culture and Sport				9,704	-70	9,634

REVENUE BUDGET - Annually Managed Expenditure						
SPA	Actions	BEL	BEL Number	Baseline Budget 2015-16 £'000	Change £'000	Draft Budget 2016-17 £'000
Museums, Archives and Libraries	Museums	Museums Pensions	5641	2,391	0	2,391
	Libraries	Libraries Pensions	5781	622	0	622
Total Museums, Archives and Libraries				3,013	0	3,013
Total AME - Culture and Sport				3,013	0	3,013

SPA	Actions	BEL	BEL Number	Baseline Budget 2015-16 £'000	Change £'000	Draft Budget 2016- 17 £'000
	Culture and Sport - Summary					
	Revenue DEL			110,108	-6,395	103,713
	Capital DEL			9,704	-70	9,634
	Total DEL			119,812	-6,465	113,347
	Annually Managed Expenditure			3,013	0	3,013
	Total - Culture and Sport			122,825	-6,465	116,360